

GLESBYGDEN STARKAST UT

RECEPTFRIA LÄKEMEDEL
2006 – 2010

LYDIAH WÅLSTEN

10 januari 2011

TIMBRO

© Författaren och Timbro 2011

Omslagsfoto: Ruka & Kuusamo, RukaKuusamo.com, flickr Creative Commons

ISBN 91-7566-798-0

www.timbro.se

info@timbro.se

www.timbro.se/innehall/?isbn=9175667980&flik=4

INNEHÅLL

INLEDNING	5
1. BAKGRUND – MONOPOLET OCH DEN DUBBLA TILLGÄNGLIGHETSORON	7
2. TILLGÄNGLIGHETEN SEDAN AVREGLERINGEN: FÖRSÄLJNINGSSIFFROR 2006-2010	11
3. SLUTSATS	15
4. BILAGOR	16
5. REFERENSER.....	18

INLEDNING

På apoteksmonopolets tid var bara ett enda apotek i Sverige nattöppet, Apoteket Scheele på Klarabergsviadukten i Stockholm. Söndagsöppet var ovanligt och flera apotek stängde helt under semesterperioden.

Det avskaffade apoteksmonopolet har inneburit förändrade förutsättningar när det gäller tillgången till läkemedel, främst när det gäller receptfria läkemedel.

Det finns två viktiga föreställningar om hur avregleringen ska ha påverkat Sverige. Den första föreställningen är att en ökad tillgänglighet på receptfria läkemedel i detaljhandeln leder till en överkonsumtion som är skadlig för människors hälsa. Framför allt har detta lyfts upp i det som kan refereras till som "Alvedon-debatten", som handlat om att bristande kontroll gör att unga tjejer som mår dåligt kan köpa Alvedon i högre utsträckning än tidigare.

Den andra föreställningen är att människor i glesbygd får det svårare att komma till ett Apotek. Före avregleringen sade bland annat Aftonbladets dåvarande politiska chefredaktör Helle Klein att vi snart skulle komma att tala om "Apoteksdöden", på grund av landsbygdens låga kundunderlag.

Drygt 440 dagar har nu gått sedan avregleringen: Vad har hänt?

För att få svar på det har Timbro sammanställt statistiken från Apotekens Service AB för att se hur försäljningen av paracetamolprodukter såsom Panodil, Alvedon, Reliv och Treo har påverkats av avregleringen och vad som hitintills har kunnat ses vad gäller "Apoteksdöden" och landsbygdens möjlighet att få tag i rätt medicin, i rätt tid.

Resultatet visar att:

- ❖ Försäljningen av receptfria läkemedel har ökat mest i glesbygden: I Värmland Jämtland, Västerbotten, Västernorrland och Dalarna har försäljningen av receptfria läkemedel ökat mer än riksgenomsnittet sedan 2006.
- ❖ Det finns ingen direkt koppling mellan avregleringen och försäljningsökningen av receptfria mediciner. Försäljningen av receptfria läkemedel har ökat sedan 2006. Den kraftiga försäljningsökningen av receptfria tabletter med paracetamol har inget direkt samband med avregleringen.
- ❖ Konkurrensverkets granskning efter monopolets avreglering visar att inget apotek har lagts ner. Istället har 200 nya fullserviceapotek tillkommit.

Lydia Wälsten

1. BAKGRUND – MONOPOLET OCH DEN DUBBLA TILLGÄNGLIGHETSORON

De svenska apoteken förstatligades år 1970 då Apoteksbolaget bildades. Under de kommande 40 åren kom det statliga Apoteket att bli det enda legala försäljningsstället för både receptbelagda och receptfria läkemedel i Sverige, med undantag för de serviceinrättningar i form av lokala lanthandlare och kiosker runt om i landet som fick agera apoteksombud för att säkra läkemedelsförsörjningen i glest befolkade delar av landet. Under monopolets tid fick inget utlämningsställe bli godkänt om det låg mindre än fem kilometer bort från ett Apotek eller ombud.¹

Under apoteksmonopolet hade Sverige ungefär ett apotek per 10 000 invånare. De flesta länder inom EU hade dubbelt så många apotek per invånare, 5 000 invånare per apotek. Endast Danmark låg på samma nivå som Sverige².

Den 1 juli 2009 avskaffades apoteksmonopolet i Sverige och det blev tillåtet att sälja receptbelagda läkemedel på andra, privata apotek. Två tredjedelar av apoteken privatiserades och den 1 november 2009 blev det även tillåtet att sälja receptfria läkemedel på andra godkända försäljningsställen, som ICA och Statoil. Det statliga Apoteket AB är dock fortfarande idag (10 januari 2011) den dominerande aktören på den svenska marknaden, både sett till antalet fullskaliga apotek och försäljning³.

Avskaffandet av apoteksmonopolet och privatiseringen av en del av de statliga apoteken motiverades från regeringens sida med att:

- Ge konsumenterna ökad tillgänglighet till läkemedel, bättre service och ett bättre tjänsteutbud
- Ge låga läkemedelskostnader till nytta för konsumenten och det offentliga

Under monopoltiden var det de långa väntetiderna på apoteken som kunderna var mest missnöjda med, enligt Apoteket AB:s undersökningar⁴. Under den politiska process som ledde fram till monopolets avskaffande, påbörjade Apoteket AB sin nya strategi som gick ut på att bli

---

¹ Prop 2008/09:145

² Prop 2008/09:145

³ http://www.konkurrensverket.se/upload/Filer/Trycksaker/Rapporter/Apoteket/rap_2010-4.pdf

⁴ Apotekets årsredovisning 2004

mer kundorienterat. Den begränsade tillgängligheten minskade genom färre semesterstängda apotek och längre öppettider. Kundnöjdheten ökade och många kunder såg personalen på Apoteken som kunnig och hjälpsam. Mellan 2008 och 2009 ökade kundnöjdheten kraftigt, särskilt med avseende på tillgänglighet och personlig service.⁵ Apotekets försäljningsstatistik visar också att försäljningen av receptfritt ökade betydligt under samma period.

Oro för "Apoteksdöd" på glesbygden

Kritiken mot avregleringen av apoteksmarknaden har sett likadan ut före, under och efter omregleringsprocessen. I huvudsak har det handlat om risken för att apotek skulle komma att läggas ner i glesbygden på grund av bristande kundunderlag och dålig lönsamhet om marknaden släpptes fri. Man har talat om "Apoteksdöden". En annan viktig kritik har varit risken för överkonsumtion om receptfria läkemedel blir tillgängliga inom dagligvaruhandeln, det vill säga butiker som ICA, Coop och Statoil.

Att tillgängligheten skulle komma att minska i glesbygden skrev Glesbygdsverket, Apoteket AB och Konsumentverket i sina remissvar till regeringen. *Glesbygdsverket* ansåg att staten måste ta ett långvarigt ansvar för apotekstäckningen i stället för att bara lägga ansvar på Apoteket AB under en övergångsperiod. *Apoteket AB* såg en risk för minskad tillgänglighet i glesbygd om apoteksombud helt ersattes med andra lösningar. *Konsumentverket* ansåg att apoteksombuden borde finnas kvar under en övergångsperiod för att säkerställa tillgången till läkemedel och apotekstjänster i gles- och landsbygd.⁶

I den politiska debatten var den politiska oppositionen kritisk. Ylva Johansson (S) var i sin egenskap av socialpolitisk talesperson en ledande kritiker: "Det är stor risk att apotek i glesbygd inte kommer att anses lönsamma" varnade hon i ett pressmeddelande.⁷ Många andra debattörer såg potentiella problem och Aftonbladets politiska chefredaktör Helle Klein varnade för "Apoteksdöden".

---

⁵ <http://www.kvalitetsindex.se/index.php?option=content&task=view&id=176>

⁶ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/12/09/69/3c2ee564.pdf>

⁷ <http://www.socialdemokraterna.se/Var-politik/featureartiklar/Arkiv/Utforsaljning-av-Apoteket-kan-leda-till-samre-sakerhet-for-patienten/>

"Risken är att vi inom en snar framtid kommer att tala om "Apoteksdöden".

Aftonbladets politiska chefredaktör Helle Klein

"De apotek som i dag finns på många små orter har tillsammans med apoteksombuden en bra täckning över hela landet. Något som med stor sannolikhet kan bli svårt att nå upp till på en marknad som drivs av vinstintresse."

Riksdagsledamot Berit Andnor (S) i riksdagen till socialminister Göran Hagglund

"Den fria marknaden kommer inte att driva apotek i glesbygd eftersom det helt enkelt inte är lönsamt."

Bloggen Alliansfritt Sverige

"Om man ska ha ett vinstdrivande företag vill man också ha en marknad och det behöver göras marknadsundersökningar. Om det inte finns tillräckligt många medborgare som besöker apoteket undrar jag hur man kan tro att någon då vill starta och driva fler apotek i glesbygden än vad fallet är i dag."

Riksdagsledamot Carina Adolfsson Elgestam (S) i riksdagsdebatt

Receptfri uppgång och Alvedon-debatten

Det senaste i raden av farhågor kring effekterna av apoteksmonopolets upphörande gäller möjligheten att sälja receptfria läkemedel i dagligvaruhandeln och att tillgången till paracetamol på vardagliga inköpsställen stimulerar till en kraftigt ökad försäljning. Detta skulle kunna leda till överkonsumtion eller missbruk, främst bland unga kvinnor.

Inger Attestam, vetenskapsreporter på Svenska Dagbladet sammanfattade (3/1-2011) oron: *"I länder med fri försäljning har konsumtionen av värkpiller och andra mediciner varit långt större än i apoteksreglerade Sverige."*⁸

Det är dock svårt att göra en internationell jämförelse av läkemedelskonsumtion, eftersom olika länder har mycket olika villkor för läkemedelsdistribution. Och då den tidigare regleringen av receptfria läkemedel i Sverige skapade en artificiellt låg tillgänglighet, är det omöjligt att säga vad den reella, "naturliga" konsumtionen av receptfria läkemedel i Sverige är. Indikationer finns på att det har funnits en underkonsumtion under monopoltiden, en

---

⁸ SvD 2011-01-03, Inger Attestam

underkonsumtion som socialminister Göran Högglund hänvisat till. Högglund har fått kritik för att det saknas underlag och forskning på området och att han har uttryckt sig anekdotiskt, bland annat från docent i samhällsfarmaci Tove Hedenrud vid Göteborgs Universitet. Hon menar att det är för tidigt att dra slutsatser och att det behövs mer forskning för att uttala sig om underkonsumtionens effekter för folkhälsan.⁹

Ovissheten om konsumtionen slår åt två håll: å ena sidan att föräldrar och barn lider i onödan med huvudvärk, mensvärk och feber på grund låg tillgänglighet, å andra sidan att det finns en risk att personer konsumerar mer än vad som är hälsosamt. Att det finns en grupp som uthärdar värk och feber utan att ta mediciner som hade kunnat lindra symtomen, visar dock Apotekets undersökningar¹⁰.

I Svenska Dagbladet har man tagit antalet försäljningsställen som en förklaring till att det skulle ha skett en försäljningsökning av läkemedel som innehåller paracetamol. År 2009 fanns det 980 apotek inom Apoteket AB, samt 850 apoteksombud där läkemedel kunde lämnas ut. Efter omregleringen finns det över 1 100 fullserviceapotek och 6 700 försäljningsställen. Snabbt var vänsterpartiets ledare Lars Ohly ute och kritiserade avregleringen:

– Vi var motståndare till den här reformen, och vi varnade just för ett ökat läkemedelsanvändande. Det är en skandal att man inte konsekvensutredde det här innan det infördes¹¹.

Men antalet försäljningsställen är inte en bra indikator på hur stor läkemedelskonsumtionen är. De försäljningsställen som inte är apotek har läkemedel som en mindre del av utbudet, och har sin huvudsakliga affär på att erbjuda andra typer av varor och tjänster. Det kan lika gärna handla om en omdistribuering. Där de tidigare stora kanalerna var Apoteket AB, blir det nu ett mer decentraliserat och finmaskigt nät för läkemedelsförsörjning med nässpray och huvudvärkstabletter på livsmedelsbutiker, bensinstationer, hälsokostbutiker och kiosker. Dessutom visar undersökningar från Apoteket AB att så många som 3 av 4 personer köper

---

⁹ <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2345&artikel=3741482>

¹⁰ http://www.mynewsdesk.com/se/pressroom/apoteket_ab/document/view/apotekets-vaerkundersoekning-oktober-2010-10518

¹¹ http://www.svd.se/nyheter/inrikes/oppositionen-kraver-hardare-tillsyn-av-lakemedelsforsaljningen_5832123.svd

värktabletter i förväg så att man alltid har hemma, vilket skulle kunna betyda att människor köper medicin till sitt hemmaapotek för kommande bruk¹².

2. TILLGÄNGLIGHETEN SEDAN AVREGLERINGEN: FÖRSÄLJNINGSSIFFROR 2006-2010

Receptfri uppgång, men ökningen kom före avregleringen

Apotekens Service har sammanställt försäljningsstatistik från 2006 och framåt från Apoteken och efter avregleringen även för detaljhandeln. I diagram 1 redovisas försäljningen av receptbelagda och receptfria läkemedel mellan år 2006 och 2010.

Totalt har försäljningen av läkemedel ökat, både när det kommer till receptfritt och receptbelagda preparat. Försäljningen av receptfria läkemedel har ökat med 19 procent sedan 2006 och försäljningen av receptbelagd medicin med 7 procent sedan 2006.

Under perioden ökade försäljningen av receptfria läkemedel med 5 procent per år, sett till antalet sålda förpackningar¹³. Efter avregleringen, som skedde den första november 2009, har ökningen av receptfria läkemedel under år 2010 varit lika stor, det vill säga cirka 5 procent.

Samma trend gäller för receptbelagd medicin: mellan år 2006 och 2009 ökade antalet sålda förpackningar med 2 procent per år. Mellan november 2009 och november 2010 var ökningen något lägre, 1 procent per år.

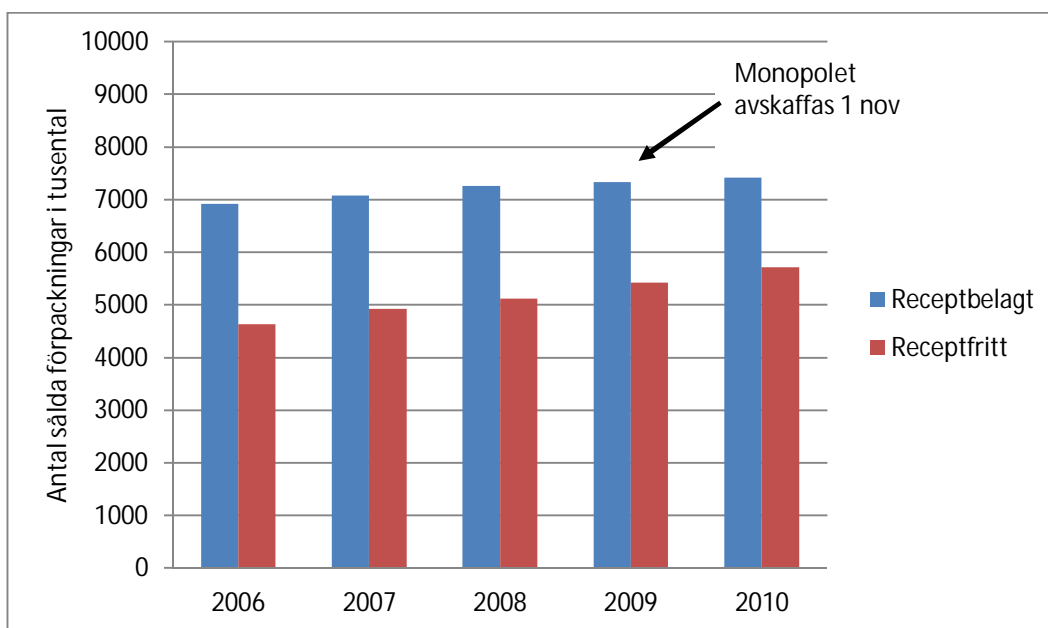
Avregleringen har inte orsakat någon försäljningsexplosion, utan siffrorna bör snarare ses som en naturlig fluktuation i de trender som fanns tidigare. Utifrån den data som finns idag går det inte att säga att avregleringen har varit startskottet för en receptfri läkemedelsboom.

---

¹² http://www.mynewsdesk.com/se/pressroom/apoteket_ab/document/view/apotekets-vaerkundersoekning-oktober-2010-10518

¹³ Redovisning av läkemedelsstatistik finns i tre olika mått; DDD (daglig dygnsdos), AUP (försäljning exkl. moms) och antal förpackningar. Antalet sålda förpackningar är dock det mått som använts i den mediala debatten, senast i Svenska Dagbladet. Oavsett beräkningssätt visar trenden samma sak.

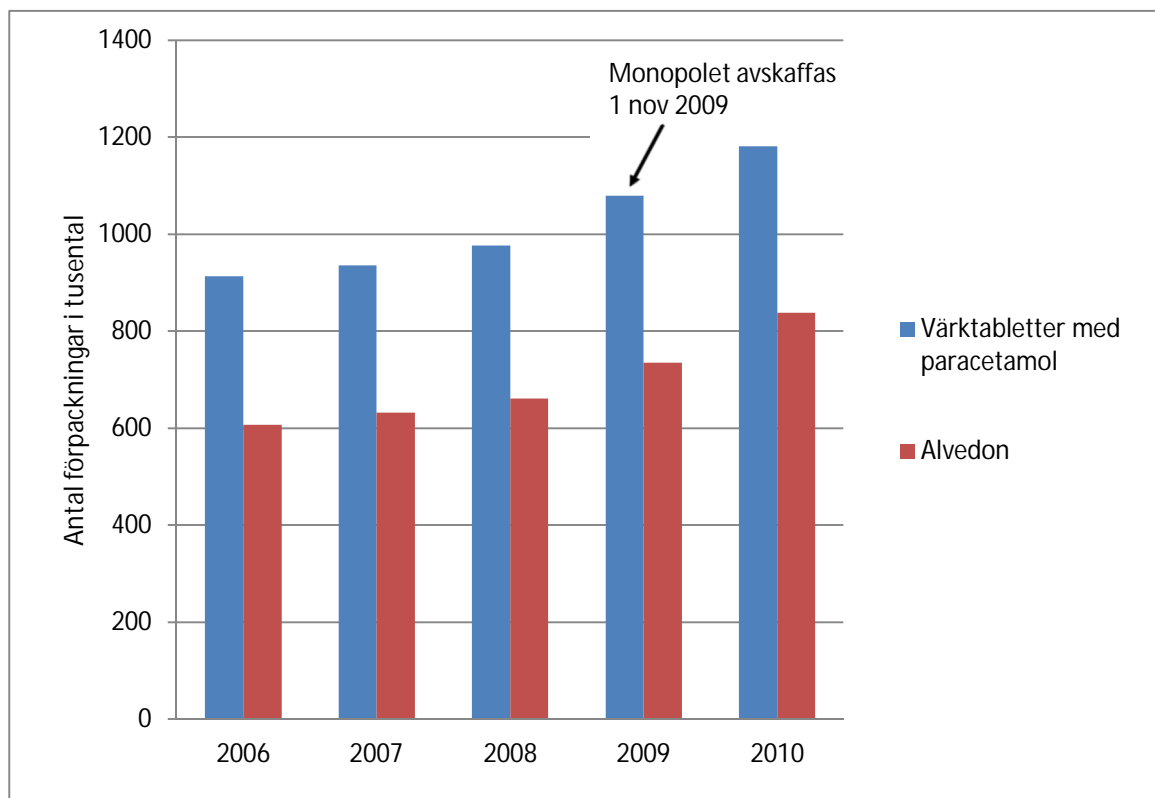
DIAGRAM 1. Antal sålda förpackningar, receptbelagt och receptfritt i Sverige 2006-2010¹⁴

I debatten har det särskilt varnats för en uppgång för paracetamol-produkter efter avregleringen. Men inte heller när det gäller värktabletter med paracetamol visar statistiken att avregleringen lett till någon kraftig konsumtionsökning. I diagram 2 visas försäljningen från 2006 fram till september 2010, totalt har ökningen varit knappt 23 procent, det vill säga något mer än försäljningen av receptfria läkemedel totalt. Mellan år 2006 och 2008 ökade försäljningen med i snitt 3 procent per år, mellan år 2008 och 2009 steg försäljningen med 9,5 procent. Efter avregleringen har ökningen varit 9 procent. Värktabletter som innehåller paracetamol har inte skjutit i höjden efter avregleringen utan försäljningsökningen började tidigare. Samma tendens gäller för Alvedon som ökat sin försäljning med mer än en fjärdedel sedan 2006. Större delen av Alvedonets ökning kom under monopoltiden.

¹⁴ Då statistik inte finns för helåret 2010 redovisas antalet sålda förpackningar för en genomsnittlig månad under respektive år.

DIAGRAM 2. Antal sålda förpackningar med värktabletter med paracetamol¹⁵

Det beskrivs som ett dilemma att försäljningen av receptfria läkemedel har ökat. Ledarskribenten Kalle Olsson i *Länstidningen Östersund* sammanfattade problematiken väl:

"Som kund vill vi kunna köpa en värktablett om vi har ont i huvudet. Som medborgare, till exempel förälder till en tonårstjej, vill vi dock något helt annat. Då vill vi vara försäkrade om att inte tonåringen i ett svagt ögonblick köper tre förpackningar Alvedon bara för att livet för stunden råkar kännas lite tråkigt."

Om samhället vill komma åt problemet med att det finns personer som överdoserar paracetamol bör fokus vara att förebygga de problem som ligger bakom, snarare än att försvåra för barnfamiljer och andra konsumenter som har behov av att lindra värk.

¹⁵ Figuren visar det genomsnittliga antalet sålda förpackningar i månaden för respektive år. De produkter som räknas till värktabletter med paracetamol är Alvedon, Curadon, Panodil, Paracetamol och Reliv. Då statistik inte finns för helåret 2010 redovisas antalet sålda förpackningar för en genomsnittlig månad under respektive år.

2. Apoteksdöd i glesbygden?

Sedan omregleringen den 1 juli 2009 har det tillkommit fler än tjugo nya apoteksaktörer och runt 200 nya apotek har etablerats. Inga apotek som fanns före omregleringen har i dagsläget lagts ner. Detta har inneburit en förbättrad tillgänglighet för många konsumenter.¹⁶

Omregleringen har också medfört att apotek har etablerats på orter och i stadsdelar som före den 1 juli 2009 inte hade något apotek. Exempel på detta är Insjön, Älmsta, Bohus, Rågsved och Hovsjö. Konkurrens-verkets enkätundersökning visar att ytterligare apotek kommer att etableras. Enligt undersökningen planeras fler än 200 nya apotek för de kommande två åren. Vid sidan av att fler apotek har etablerats visar en undersökning av Sveriges Apoteksförening att öppettiderna har ökat på många av de befintliga apoteken efter omregleringen. Detta har skett på 167 av de apotek som fanns innan omregleringen, medan sex apotek har minskat sina öppettider.¹⁷

Vår sammanställning av statistiken från Apotekens Service visar även att de senaste årens försäljningsökning varit störst i glesbygdslän. Värmland (23%), Jämtland (23%), Västernorrland (21%) och Västerbotten (21%) är de län vars försäljning av receptfritt ökat mer än riksgenomsnittet (19%). De län som ligger under snittet ligger i södra Sverige samt i storstadsregionerna. En rimlig tolkning är att underkonsumtionen tidigare varit störst i glesbygdsläna.

---

¹⁶ http://www.kkv.se/t/NewsPage____6799.aspx

¹⁷ Sveriges Apoteksförening 22 november 2010

3. SLUTSATS

Påståendena om apoteksdöden är inte bara överdrivna, de är direkt felaktiga. Antalet apotek har ökat sedan avregleringen och flera orter som tidigare inte hade apotek har nu fått det. Försäljningen av receptfritt har ökat mest i glesbygdslän; Jämtland, Värmland, Västerbotten, Västernorrland och Dalarna. Samtidigt har tillgängligheten ökat och öppettiderna blivit bättre.

Processen mot en mer tillgänglig och mer kundinriktad verksamhet påbörjades redan innan monopolet avskaffades och bör ses som ett resultat av att Apoteket AB anpassade sin verksamhet till den framtida konkurrenssituationen. Svenskt Kvalitetsindex undersökning visar att apotekets kundnöjdhet ökade betydligt just under denna period, strax innan monopolet föll.

Försäljningssiffrorna visar att en mer kundinriktad service på apoteken har lett till ökade försäljningssiffror särskilt gällande vissa receptfria läkemedel, till exempel Alvedon.

Motståndare till avregleringen har pekat på försäljningsökningen som ett problem och lyft fram tragiska livsöden hos en liten riskgrupp som argument mot att apoteksmonopolet avskaffades. Att dessa motståndare blundar för att servicen, tillgängligheten och kundnöjdheten blivit bättre är definitionen av att bortse från verkligheten, för att kunna driva sin ideologiska tes.

4. BILAGA 1

Tabell 2. Antalet sålda förpackningar i tusental per månad (%).

År	Receptbelagt	Ökning % jmf föregående år	Receptfritt	Ökning % jmf föregående år	Värktabletter med paracetamol	Ökning % jmf föregående år	Alvedon	Ökning % jmf föregående år
2006	6929		4637		914		607	
2007	7086	2,2%	4925	5,8%	935	2,3%	631	3,8%
2008	7263	2,4%	5126	3,9%	977	4,2%	661	4,6%
2009	7345	1,1%	5431	5,6%	1079	9,5%	734	9,9%
2010	7419	1,0%	5720	5,0%	1181	8,6%	837	12,3%
Total ökning 2006-2010		6,6%		18,9%		22,6%		27,5%

Källa: Apotekens Service. Tabellen redovisar försäljning av tusentals förpackningar i genomsnitt per månad för respektive år.

BILAGA 2

Receptfria läkemedel, per län (oktober 2006 till oktober 2010)

	Total försäljningsökning 2006-2010 (%)	Motsvarar i kronor per invånare ¹⁸	Försäljningsökning innan avregleringen	Försäljningsökning efter avregleringen (%)	Motsvarar i kronor per invånare
Jämtland	23%	175 kr	15%	8%	13 kr
Värmland	23%	210 kr	21%	2%	5 kr
Västerbotten	21%	155 kr	17%	4%	6 kr
Västernorrland	21%	148 kr	18%	4%	5 kr
Dalarna	20%	174 kr	13%	7%	12 kr
Södermanland	19%	144 kr	16%	3%	5 kr
Uppsala	19%	138 kr	15%	5%	6 kr
Norrbottn	18%	149 kr	16%	2%	3 kr
Stockholm	18%	140 kr	14%	4%	5 kr
Gotland	17%	175 kr	15%	3%	5 kr
Skåne	17%	131 kr	14%	2%	3 kr
Västmanland	17%	142 kr	15%	2%	3 kr
Västra Götaland	17%	148 kr	15%	3%	4 kr
Blekinge	16%	113 kr	11%	5%	6 kr
Kalmar	16%	145 kr	13%	3%	4 kr
Östergötland	16%	138 kr	13%	2%	3 kr
Halland	15%	131 kr	13%	2%	2 kr
Gävleborg	14%	121 kr	14%	0%	- kr
Örebro	14%	130 kr	14%	1%	1 kr
Kronoberg	13%	106 kr	11%	2%	2 kr
Jönköping	11%	107 kr	10%	1%	1 kr

¹⁸ Baseras på AUP, Apotekens utförsäljningspris. Befolkningsstatistiken är hämtad från SCB 2006-2009.

5. REFERENSER

Alliansfritt Sverige, *Inte tillåtet att köpa bara ett apotek*, 2008-12-01,
www.alliansfritt Sverige.nu/2008/12/december-1-2008-inte-tilltet-att-kpa.html

Apoteket AB, Årsredovisning 2004

Apotekets kundpanel oktober 2010

http://www.mynewsdesk.com/se/pressroom/apoteket_ab/document/view/apotekets-vaerkundersoekning-oktober-2010-10518

Inger Attestam (2011), "Riskfyllt preparat lanseras hårdast", *Svenska Dagbladet*, 2011-01-03

FASS. Paracetamol. www.fass.se/LIF/produktfakta/cw-popup.jsp?word=paracetamol&lang=SVE

Han tycker vi köpt för lite läkemedel, SR Jönköping, Lasso 2010-05-31, Intervju med Göran Hägglund och Tove Hedenrud

Helle Klein (2009), "Det våras för pillermagnaten", *Aftonbladet*, 2009-05-06

Konkurrensverket (2011), *Omregleringen av apoteksmarknaden – Redovisning av regeringsuppdrag*. Konkurrensverkets rapportserie 2010:4

LäkemedelsVärlden (2003), *79 apotek stänger i sommar (Artikel 2003-06-06)*

Kalle Olsson (2010), "När medborgaren blev kund", *Länstidningen Östersund* 2010-12-27

Regeringens proposition 2007/08: 87 *Bildande av moderbolag för Apoteket AB samt vissa omstruktureringsåtgärder*

Regeringens proposition 2008/09: 145 *Omreglering av apoteksmarknaden*

Regeringens proposition 2008/09: 190 *Handel med vissa receptfria läkemedel*

Regeringens proposition 2009/10: 96 *Vissa apoteksfrågor*

Riksdagens protokoll 2008/09:68 2009-02-11

Riksdagen, Skriftlig fråga 2009/10:466 Apotek i Glesbygden, Berit Andnor (S)

Svensk Apoteksförening (2010), *Stor förbättring av öppettider på svenska apotek*, Pressmeddelande 2010-09-06

Svenskt Kvalitetsindex (2009), *Detaljhandel 2009*,

<http://www.kvalitetsindex.se/index.php?option=content&task=view&id=176>

Karin Thurffjell (2010), "Oppositionen kräver hårdare tillsyn av läkemedelsförsäljningen", *Svenska Dagbladet* 2010-12-27